C40

ΠΩΣ
ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ
ΤΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ ΤΩΝ

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΝ ΒΙΤΤΕΜΒΕΡΓ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

Χρ. Σ. ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡ. 2494
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1916

2877

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πῶς μεταχειρίζονται οἱ Γερμανοὶ τοὺς αἰχμαλώτους των.

Ὑπὸ τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς συστάσης ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἐχθροῦ ἀπέναντι τῶν Βρεττανῶν αἰχμαλώτων τοῦ πολέμου, ἐξεδόθη ἡ ἑπομένη ἔκθεσις δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Τύπῳ κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν (1).

Ἡ ἔκθεσις αὕτη περιγράφει εἰδικῶς τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς εὑρίσκοντο οἱ ἐν Βίττεμβεργ αἰχμάλωτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐτόθι ἐνσκήψεως τῆς ἐπιδημίας τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύφου κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔχει δὲ ἐν συνόλῳ ὡς ἑξῆς:

Κύριε,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμῖν ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης κ. Γιάγκερ (Younger), δικαστής, συνέταξε τὴν ἔγκλειστον ἔκθεσιν περιγράφουσαν τὰς συνθήκας αἵτινες ἐπεκράτουν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ Βίττεμβεργ (Wittenberg) κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας τοῦ τύφου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Αἱ πληροφορίαι ἐφ' ὧν ἐβασίσθη ἡ ἔκθεσις αὕτη περισυνελέγησαν ἐξ αἰχμαλώτων πολέμου ἐπιστρεψάντων εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκ Βίττεμβεργ καὶ ἰδίως ἐκ πληροφοριῶν τὰς ὁποίας παρέσχον ὁ Ταγματάρχης Πρῆστλυ (Priestley), ὁ Λοχ. Βιδὰλ (Vidal) καὶ ὁ Λοχ. Λῶντερ (Lauder), μέλη τῆς Ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς τὸ στρατόπεδον εὐθὺς μετὰ τὴν ἔνσκηψιν τῆς ἐπιδημίας, προσφάτως δὲ μόνον ἀφέθησαν ἐλεύθεροι ἐκ Γερμανίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε σκόπιμον ν' ἀναστείλῃ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐκθέσεως μέχρις ὅτου ληφθῶσιν αἱ προσωπικαὶ μαρτυρίαι καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τούτων.

Διατελῶ, Κύριε,
εὐπειθὴς ὑμῶν θεράπων
(ὑπογ.) **Adelaide Livingstone**, Ἐπίτ. Γραμ.

Πρὸς τὸν Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν.

(1) Serial No. C. 1671.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΤΥΦΟΥ

ΕΝ ΤΩ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΩ ΒΙΤΤΕΜΒΕΡΓ

Ἤδη ὅτε εἰς τὸν Ταγμ. Πρῆστλυ, Λοχ. Βιδὰλ καὶ Λοχ. Λῶντερ, μέλη τῆς Ὑγειον. ὑπηρεσίας τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ἐπετράπη νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν χώραν ταύτην μετὰ παρατεταμένην κατακράτησιν αὐτῶν ἐν Γερμανίᾳ, ἀνεξήγητον μέχρι τοῦδε, ἡ «Κυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τοὺς Βρεττανοὺς αἰχμαλώτους τοῦ πολέμου» εὑρίσκεται εἰς θέσιν νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν σκέψιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν συνθηκῶν αἵτινες ἐπεκράτουν ἐν τῷ ἐν Βίττεμβεργ στρατοπέδῳ αἰχμαλώτων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας τοῦ τύφου, καὶ πρὸ αὐτῆς, ἥτις ἐπήνεγκε τόσον ὄλεθρον εἰς τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγκλείστους κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1915.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχεν ἤδη, ἐν τῇ συνεχίσει τῶν ἐρευνῶν αὐτῆς, συγκεντρώσει πολλὰς ἀπηκριβωμένας πληροφορίας ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων ἥτις ἐπεκράτει ἐν Βίττεμβεργ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας, μέχρις ὅτου ὅμως καθίστατο δυνατὸν εἰς αὐτὴν νὰ ἐξελέγξῃ, διορθώσῃ καὶ συμπληρώσῃ τὰς εἰς χεῖράς της πληροφορίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἀπόσχῃ καὶ δὴ ἀπέσχεν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑποβάλῃ οἱανδήποτε ἔκθεσιν. Τόσον τρομακτικαὶ ἐφαίνοντο εἰς αὐτὴν αἱ διὰ τῶν πληροφοριῶν ἀποκαλυφθεῖσαι λεπτομέρειαι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δέον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ, ὁ Λοχ. Βιδὰλ καὶ ὁ Λοχ. Λῶντερ εἶνε οἱ μόνοι ἐπιζήσαντες ἐκ τῶν ἓξ ἰατρῶν τοὺς ὁποίους ἀπέστειλαν αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ εἰς τὸ στρατόπεδον Βίττεμβεργ ὅπως καταλάβουν τὰς θέσεις τῶν Γερμανῶν ἰατρῶν, οἵτινες ἐγκατέλειψαν τὸ καθῆκον αὐτῶν εὐθὺς ὡς ἐνεφανίσθη ἡ ἐπιδημία τοῦ ἐξανθηματικοῦ τύφου ἐν μέσῳ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς ὁποίους εἶχον ὑπὸ τὴν φύλαξίν των.

Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι ἔχουν ἤδη περιγράψει ἐν λεπτομερείᾳ πᾶν ὅ,τι εἶδον ἢ ἔπαθον, πρὸς τὴν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία φρονεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ πλέον ἡ δημοσίευσις Ἐκθέσεως ἐπὶ τῆς ὅλης καταστάσεως, καίτοι ἐνδεχόμενον νὰ ἐλλείπῃ εἰσέτι ἀπόλυτος ὁριστικότης ἐπὶ λεπτομερειακῶν τινων σημείων, λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ ἐπαγγελματικαὶ σημειώσεις περὶ τῆς ἐπιδημίας καὶ τῶν κατ᾽ αὐτὴν τὰς ὁποίας ἐκράτησαν ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ, ὁ Λοχ. Βιδὰλ καὶ ὁ Λοχ. Λῶντερ ἀφῃρέθησαν ἀπ᾽ αὐτῶν, προτοῦ τοῖς ἐπιτραπῇ νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ Γερμανίας, ὑπόσχεσις δὲ δοθεῖσα εἰς τὸν Ταγμ. Πρῆστλυ καὶ τὸν Λοχ. Βιδὰλ ὅτι θὰ τοῖς ἐπεστρέφοντο αἱ σημειώσεις των, ἀφοῦ ἐλαμβάνοντο αὐτῶν ἀντίγραφα, παραμένει εἰσέτι ἀνεκπλήρωτος.

Ἡ Ἐπιτροπή, ἑπομένως, ἔχει ἔτι ὀλιγωτέρους λόγους νὰ διστάζῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν της ὅπως μὴ ἀναμείνῃ σημειώσεις, αἵτινες ἄλλως ἐνδεχόμενον καὶ νὰ μὴ ἐπιστραφῶσι, διὰ τὸν λόγον ὅτι αἱ προσωπικῆς ἀντιλήψεως ἀφηγήσεις τὰς ὁποίας παρέσχον ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ, ὁ Λοχ. Βιδὰλ καὶ ὁ Λοχ. Λῶντερ ἐπικυροῦσι πλήρως τὰς ἐν τῇ κατοχῇ τῆς Ἐπιτροπῆς πληροφορίας ἐκείνας, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο μνεία.

Τὸ ἐν Βίττεμβεργ στρατόπεδον εἶνε ἐκτισμένον ἐπὶ ὁμαλῆς, ἀμμώδους πεδιάδος, γυμνῆς παντὸς δένδρου ἢ κἂν θαμνώδους βλαστήσεως. Ἡ ὁλικὴ ἔκτασις τοῦ στρατοπέδου εἶνε περὶ τὰ 10 ½ πλέθρα (acres), περιβάλλεται δὲ διὰ τῶν συνήθων συρματοπλεγμάτων. Ὑποδιαιρεῖται εἰς ὀκτὼ τμήματα ἢ περιφράγματα,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἅτινα ὑπετίθετο ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἀπομεμονωμένα ἀπ' ἀλλήλων, πράγματι ὅμως δὲν συμβαίνει οὕτω. Ἕκαστον περίφραγμα περιλαμβάνει κατὰ μέσον ὅρον ἓξ μονορόφους ξυλίνους οἰκίσκους, ἐντὸς τῶν ὁποίων στεγάζονται οἱ ἄνδρες, ἑκάστου οἰκίσκου ὑποδιαιρουμένου εἰς δύο διαμερίσματα ἢ παραπήγματα, ἀνεγερθέντα ἀρχικῶς, διὰ νὰ περιλαμβάνουν, ὡς πιστεύεται, 120 ἄνδρας. Πράγματι ὅμως συνέβη ὥστε πολλάκις καὶ πρὸ τῆς ἐνσκήψεως τῆς ἐπιδημίας καὶ κατ' αὐτὴν νὰ συσσωρευθῶσιν ἐντὸς ἑνὸς παραπήγματος 180 μέχρι 200 αἰχμαλώτων, οὕτως ὥστε ἡ ὑπερπύκνωσις ἦτο μεγίστη.

Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ πολέμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας τὸ στρατόπεδον ἦτο κατάμεστον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Βρεττανῶν αἰχμαλώτων ἐκυμαίνετο μεταξὺ 700 καὶ 800. Ὑπῆρχον πολὺ περισσότεροι Γάλλοι καὶ Βέλγοι, ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ρώσσων ἦτο πάντοτε πολὺ μεγαλύτερος πάντων τῶν λοιπῶν. Πιστεύεται ὅτι πρὸ τῆς ἐνσκήψεως τῆς ἐπιδημίας καὶ κατ' αὐτὴν ὑπῆρχον τοὐλάχιστον 15,000 αἰχμαλώτων εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐνδεχόμενον δὲ ἀκόμη νὰ ὑπῆρξαν καὶ 16,000 ἢ 17,000— ἀριθμὸς τεράστιος ἐν σχέσει πρὸς ἔκτασιν μικρὰν 10 1/2 πλέθρων.

Ὁ χειμὼν τοῦ 1914—'15 ἦτο ἐξαιρετικῶς βαρύς, τὸ δὲ ψῦχος ἐν Βίττεμβεργ δριμύτατον, καὶ ὅμως αἱ θερμαντικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἦσαν τελείως ἀνεπαρκεῖς. Καίτοι εἰς ἕκαστον οἰκίσκον ὑπῆρχον δύο θερμάστραι, συχνάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ἐσημειώθη μεγάλη ἔλλειψις καυσίμου ὑλικοῦ, ἐνῷ αἱ θερμάστραι ἦσαν οὕτω πως κατεσκευασμέναι, ὥστε μόνον ἐὰν ἐτροφοδοτοῦντο διαρκῶς δι' ὅλης τῆς ποσότητος τῶν γαιανθράκων τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ περιλάβουν, κατωρθοῦτο ἡ ἐπαρκὴς θέρμανσις ἑνὸς οἰκίσκου. Πολλάκις δὲν ὑπῆρχον ἄνθρακες οὔτε διὰ τὴν μίαν, οὔτε διὰ τὴν ἄλλην θερμάστραν καὶ ἡ θερμοκρασία κατέπιπτε τότε τόσον πολύ, ὥστε οἱ ἄνδρες ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἔχωσι διαρκῶς κλειστὰ τὰ παρά-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

θυρα διὰ νὰ συγκρατήσουν τὴν μικρὰν ὁπωσδήποτε θερμότητα ἡ ὁποία ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ οἰκίσκου. Ὡς ἐκ τούτου τὰ δεινὰ τῆς ὑπερπυκνώσεως, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω, ἐπηυξάνοντο.

Οἱ ἄνδρες ἦσαν προσέτι ἀνεπαρκῶς ἐνδεδυμένοι. Τῶν πλείστων Βρεττανῶν αἰχμαλώτων εἶχον ἀφαιρεθῆ οἱ μανδύαι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς αἰχμαλωτίσεώς των, εἰς ἀντικατάστασιν δὲ αὐτῶν δὲν τοῖς ἐδόθησαν ἄλλοι. Πολλῶν ὁ ἱματισμὸς εἶχε μεταβληθῆ εἰς ράκη, τινὲς δὲ ἠναγκάζοντο νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς εἶδος ἱματισμοῦ καὶ αὐτά των τὰ κλινοσκεπάσματα. Κατὰ περιόδους αἰχμάλωτός τις ἐλάμβανε λεπτόν τι βαμβάκινον ὑποκάμισον, ὑπῆρχον ὅμως πολλοὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφόρουν οὔτε ὑποδήματα, οὔτε περικνημίδας· ἄλλοι πάλιν εἶχον περιτυλιγμένους τοὺς πόδας των ἐντὸς δέσμης ἀχύρων. Δὲν εἶχον καὶ δεύτερα ἐσωφόρια, οὕτως ὥστε νὰ τὰ μεταλλάσσουν, δὲν εἶχον δὲ καὶ τὰ μέσα νὰ πλύνουν τὰ ἐλάχιστα εἴδη τοῦ ἱματισμοῦ τὰ ὁποῖα εἶχον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου πλυντήριον. Διὰ τὰς προσωπικὰς πλύσεις ὑπῆρχε μόνον μία σκάφη ἢ κρουνὸς δι' ἕκαστον περίφραγμα, ἦτο δὲ οὗτος πάντοτε παγωμένος. Θερμὸν ὕδωρ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προήρχετο ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον. Κατὰ συνέπειαν, ἡ σωματικὴ κατάστασις τῶν αἰχμαλώτων ὑπερέβαινε λόγῳ ἀθλιότητος πᾶσαν περιγραφήν. Ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ τοὺς εὗρε πελιδνούς, μὲ κάποιαν ἰδιάζουσαν ἀπόχρωσιν φαιοῦ, καὶ φθειριῶντας. Ἐν γένει ἡ θέσις των ἦτο, κατὰ τὴν φράσιν του, ἀξιοθρήνητος.

Ἡ τροφὴ ἡ ὁποία παρείχετο εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἦτο κακῆς ποιότητος καὶ ἀνεπαρκής. Ἡ Ἐπιτροπὴ γνωρίζει καλῶς ὅτι ἡ διαφορὰ ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς Γερμανικῆς τροφῆς καὶ τοῦ τρόπου τῆς παρασκευῆς της καὶ ἐκείνης εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε συνειθισμένοι οἱ Βρεττανοὶ στρατιῶται, διαθέτει τοὺς αἰχμαλώτους εἰς τὸ νὰ μεγαλοποιοῦν τὰς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐλλείψεις. Ἀλλὰ καὶ μετὰ πᾶσαν δυνατὴν παράβλεψιν ἐπὶ τοῦ κεφα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λαίου τούτου, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔχει ἐνώπιόν της τὸ ἀδιαφιλονείκητον γεγονὸς ὅτι οἱ αἰχμάλωτοι ὑπέφεραν συνεπείᾳ ἐλλείψεως ὑγιεινῆς τροφῆς, γεγονὸς τὸ ὁποῖον δὲν δύναται παρὰ νὰ θεωρήσῃ ἀξιοθρήνητον. Μόνον τῶν ἁπλῶν στρατιωτῶν ἡ τροφὴ ἦτο κακῆς ποιότητος καὶ ἐλλιπής. Δι' ὅλης τῆς περιόδου οἱ ἰατροὶ ἐτρέφοντο καλῶς ἀντὶ 1,50 μάρκου τὴν ἡμέραν. Γενικὴ σπάνις τροφίμων δὲν ὑπῆρχε, γεγονὸς ὅπερ καθιστᾷ ἔτι δυσκολωτέραν τὴν δικαιολογίαν ἢ συγγνώμην τῆς συμπεριφορᾶς ἡ ὁποία ἐπεδείχθη πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ στρατόπεδον Βίττεμβεργ ὁ Ταγματ. Πρῆστλυ, ἡ ποσότης τοῦ ψωμιοῦ ἡ ὁποία παρείχετο εἰς τοὺς στρατιώτας ἦτο εἷς ἄρτος ἑνὸς κιλοῦ βάρους* διὰ δέκα ἄνδρας. Τὸ πρόγευμα τῶν ἀνδρῶν, λέγει, ἀπετελεῖτο ἀπὸ μαῦρον (ἐκ βαλανιδίου;) καφφὲν καὶ ψωμί. Τὸ ψωμὶ περιεῖχε μεγάλην ποσότητα πατάτας καὶ ἦτο πολὺ κακόγευστον. Ἐνίοτε ἀντὶ καφφὲ ἐδίδετο ὡς πρόγευμα ἐλαφρὸς ζωμός. Τὸ μεσημερινὸν γεῦμα ἀπετελεῖτο ἀπὸ ζωμὸν παρεσκευασμένον ἐξ ἀλεύρου πατάτας, ἐκ κτηνοτροφικῶν κυάμων, ἐξ ἀλεύρου σόγιας, εἴδους τινὸς λίπους καὶ ἐλαχίστης ποσότητος κρέατος. Πολλάκις παρήρχοντο ἡμέραι ὁλόκληροι χωρὶς νὰ εὕρουν οἱ ἄνδρες τεμάχιον κρέατος ἐντὸς τοῦ δοχείου των. Ἐνίοτε ὁ μεσημερινὸς ζωμὸς περιεῖχεν ἰσχυρῶς ὄζοντα ψάρια τὰ ὁποῖα ἐξηράνθησαν εἰς τὸν ἥλιον, ἄλλοτε ξηρὰ δαμάσκηνα κλπ. Τὸ δεῖπνον ἀπετελεῖτο κατὰ μέγα μέρος ἐξ ἐλαφροῦ ζωμοῦ περιέχοντος μαργαρίνην.

Πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἐπιδημίας ὑπῆρχεν ἓν στρατιωτικὸν ὀψοπωλεῖον (canteen), ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνδρες ἠδύναντο νὰ ἀγοράζουν ἄρτον καὶ μερικὰ ἄλλα πράγματα, ἀλλὰ τὸ κατάστημα τοῦτο ἐκλείσθη ἅμα τῇ ἀναχωρήσει τῶν Γερμανῶν φρουρῶν μετὰ τὴν ἔνσκηψιν τῆς ἐπιδημίας, δὲν ἐπανηνοίχθη δέ, παρὰ μόνον ἀφοῦ οὗτοι ἐπέστρεψαν μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῆς νόσου.

* ***(Σημ. Μετ.)*** 312 δραμίων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τότε ἡ τροφὴ τοῦ στρατοπέδου ἐβελτιώθη, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου οἱ Ἄγγλοι εἶχον καταστῇ κατὰ μέγα μέρος ἀνεξάρτητοι ἀπ' αὐτῆς, διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνετηροῦντο κυρίως ἐκ τροφίμων τὰ ὁποῖα τοῖς ἀπεστέλλοντο ἐντὸς δεμάτων ἀπὸ τὰς πατρίδας των. Οὐδὲν ἐν τούτοις δέμα ἔφθασεν εἰς τὸ στρατόπεδον μέχρι τοῦ Μαΐου, καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ ἔχει πεισθῇ ὅτι ἡ Γερμανικὴ τροφὴ ἡ ὁποία παρείχετο προηγουμένως εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἦτο ὄχι μόνον κακῆς ποιότητος, ἀλλὰ καὶ τελείως ἀνεπαρκὴς ὅπως συντηρήσῃ τὴν ζωτικότητα τῶν ἀνδρῶν ἢ κἂν ἐνισχύσῃ τὸν ὀργανισμὸν ἑνὸς συνήθους ἀνθρώπου ὅπως ἀντιστῇ εἰς τὴν προσβολὴν νόσου.

Καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ τύφου, ὅταν πλέον ἐνέσκηψεν ἡ ἐπιδημία, διηυκόλυνε πολὺ ὁ Κανονισμὸς τοῦ στρατοπέδου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνεφέρετο ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ Βίττεμβεργ, καὶ ὁ ὁποῖος ὥριζεν ὅπως οἱ αἰχμάλωτοι πασῶν τῶν ἐθνικοτήτων φυλάσσωνται ἀναμὶξ μετ' ἀλλήλων. Κανονικῶς ὑπῆρχε διαθέσιμος μία μόνον κλινοστρωμνὴ διὰ κάθε τρεῖς αἰχμαλώτους, καὶ ἕκαστος Βρεττανὸς αἰχμάλωτος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ συμμερίζεται τὴν κλίνην του μὲ ἕνα Γάλλον καὶ μὲ ἕνα Ρῶσσον συνάδελφόν του.

Ἤδη ὁ ἐξανθηματικὸς τύφος—ὡς ἀνωμολογήθη πλήρως καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ρώσσων ἰατρῶν—ἐλάνθανεν ἀτυχῶς ἔν τινι μέτρῳ, ἂν καὶ οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητός των, μεταξὺ ἐνίων ἐκ τῶν Ρωσσικῶν στρατευμάτων, εἶνε δὲ γνωστοτάτη ἰατρικὴ ἀλήθεια ὅτι αἱ φθεῖρες εἶνε οἱ κυριώτεροι φορεῖς τῆς νόσου ταύτης, ὡς εἶνε ἐπίσης γνωστότατον ὅτι οἱ ἄνδρες παντὸς ἐν ἐκστρατείᾳ στρατοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ, μαστίζονται ὑπὸ τῶν παρασιτικῶν τούτων ζωϋφίων. Πρὸς προφύλαξιν ἑπομένως ἀπὸ τῆς ἐπιδημίας, ἡ ἀπομόνωσις τῶν προσβληθέντων ὑπὸ τοῦ μολύσματος ἦτο μέτρον στοιχειῶδες. Ἐν Βίττεμβεργ ὅμως οὐδὲν μέτρον ἐπαρκὲς ἐλήφθη οὐδὲ κἂν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀπὸ τῶν

παρασιτικῶν ζωϋφίων, μετὰ τὴν ἄφιξίν των ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἡ μόνη πρόνοια ὑπὲρ τῆς καθαριότητος τῶν ἀνδρῶν τὴν ὁποίαν κατέβαλλον αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ ἦτο ἡ κατὰ διαλείμματα πολλῶν ἑβδομάδων παροχὴ εἰς θάλαμον περιλαμβάνοντα τοὐλάχιστον 120 ἄνδρας ἑνὸς κυπέλλου πλήρους χυτοῦ σάπωνος. Κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἄνδρες καθίσταντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον φθειριῶντες καὶ ἡ κατάστασις αὐτή, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς θρέψεως, ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ κύριος νοσογόνος παράγων τῆς ἐπακολουθησάσης ἐπιδημίας.

Καὶ αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαί, καίπερ μὴ ἀγνοοῦσαι τὸν κίνδυνον, οὐδὲν ἔπραξαν πρὸς ἀποτροπὴν ἢ περιστολὴν τῆς μεταδόσεως τοῦ μολύσματος. Τὸ ὅτι ἐγνώριζον ὅτι ἡ νόσος ἠδύνατο νὰ γενικευθῇ καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον δὲν δύναται νὰ διαμφισβητηθῇ. Γερμανοὶ ὑπαξιωματικοί, ὀλίγον τι πρὸ τῆς ἐνσκήψεως τοῦ κακοῦ, προειδοποίησαν τοὺς Γάλλους περὶ τοῦ κινδύνου, ὅτε δέ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας, ὁ Λοχ. Βιδάλ, ἀποβλέπων εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν περιστολὴν τῆς ἐξαπλώσεως τῆς ἐπιδημίας, ἠρώτησεν ἕνα Γερμανὸν ἀξιωματικόν, ἱστάμενον εἰς ἀσφαλὲς μέρος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, ἐὰν οἱ ἀπομένοντες ὑγιεῖς Ἄγγλοι ἠδύναντο νὰ συγκεντρωθῶσιν ὅλοι ὁμοῦ εἰς ἓν διαμέρισμα, ἡ αἴτησίς του ἀπεκρούσθη ὑβριστικῶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ χειρουργικὴ ἐγκατάστασις ἦσαν ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ Oberstabsarzt Δρος Ἄσεμπαχ (Aschenbach) καὶ τῶν Γερμανῶν βοηθῶν του. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπιδημίας δὲν ὑπῆρχον Βρεττανοὶ ἰατροὶ ἐν Βίττεμβεργ. Ὑπῆρχον ὅμως ὀλίγοι τινὲς Ρῶσσοι καὶ ἐνδεχόμενον νὰ ὑπῆρχον καὶ ὀλίγοι Γάλλοι ἰατροί· περὶ τούτου ὅμως ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶνε βεβαία.

Ἡ Ἐπιδημία ἐξερράγη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1914. Εὐθὺς ἅμα τῇ ἐνσκήψει τῆς νόσου τὸ Γερμανικὸν προσωπικόν, ὄχι μόνον τὸ στρατιωτικὸν ἀλλὰ καὶ τὸ ἰατρικόν, ἐγκατέλειψε πάραυτα τὸ στρατόπεδον, ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ 1915

οὐδεμία—ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων, περὶ ὧν γίνεται κατωτέρω λόγος—ἐπικοινωνία ἐγένετο μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν φρουρῶν των παρὰ μόνον διὰ παραγγελμάτων ἢ ὁδηγιῶν τὰς ὁποίας ἐφώναζον πρὸς τοὺς ἐγκλείστους οἱ ἔξω τῶν συρματοπλεγμάτων τοῦ στρατοπέδου εὑρισκόμενοι φρουροὶ ἢ ἀξιωματικοί. Πᾶσαι αἱ διὰ τοὺς ἄνδρας προωρισμέναι προμήθειαι εἰσεπέμποντο ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου ἐπὶ κεκλιμένων αὐλάκων. Αἱ διὰ τὸ νοσοκομεῖον καὶ τοὺς ἰατροὺς τροφαὶ εἰσήγοντο ἐπὶ ἁμαξίου κυλιομένου ἐπὶ τροχιῶν εἴκοσι περίπου ὑαρδῶν μήκους καὶ τὸ ὁποῖον ἐκινεῖτο αὐτομάτως διὰ στροφάλων περιστρεφομένων εἰς ἑκάτερον τῶν τερμάτων του, οὕτως ὥστε νὰ ἀποφεύγεται πᾶσα ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων καὶ τοῦ ἔξω κόσμου. Καθ' ὅλον τὸ ἐν λόγῳ χρονικὸν διάστημα τὸ Γερμανικὸν προσωπικὸν δὲν παρέσχε κἀμμίαν ἰατρικὴν περιποίησιν εἰς τοὺς πάσχοντας.

Τὰς πληροφορίας της περὶ τῶν συμβάντων κατὰ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἐπιδημίας ἔχει ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξ αὐτοπτῶν μαρτύρων ἄλλων ἢ οἱ ἄρτι ἐπανακάμψαντες ἰατροί, καὶ ἑπομένως ἡ μόνη παρατήρησις τὴν ὁποίαν ἡ Ἐπιτροπὴ κάμνει ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶνε ὅτι, ὅτε τὸ πρῶτον ἐνέσκηψεν ἡ ἐπιδημία, τὸ μόνον ὑπάρχον ἐν τῷ στρατοπέδῳ νοσοκομεῖον ἀπετελεῖτο ἐκ δύο ξυλίνων οἰκίσκων δυναμένων νὰ περιλάβουν περὶ τοὺς 100 ἀσθενεῖς καὶ ὅτι, τῇ ὑποδείξει—ὡς ἡ Ἐπιτροπὴ πιστεύει—τοῦ Ρωσσικοῦ ἰατρικοῦ προσωπικοῦ, αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ ἐπείσθησαν νὰ ἐπιτρέψουν ὅπως μέρος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 περιφράγματος χρησιμοποιηθῇ ὡς πρόχειρον νοσοκομεῖον, τοῦ χώρου τοῦ παλαιοῦ νοσοκομείου καταστάντος ἤδη τελείως ἀνεπαρκοῦς.

Ἡ εἰς τὸ στρατόπεδον ἄφιξις τῶν Βρεττανῶν ἰατρῶν ἐπῆλθε κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Ἤδη ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1914 εἶχον κατακρατηθῇ ἐν Χάλλῃ (Halle) τῆς Γερμανίας 13 Ἄγγλοι ἰατροί. Οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν αἱ ὑπηρεσίαι ἀπητοῦντο πρὸς περίθαλψιν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἰδικῶν των ἀνδρῶν, ἑπομένως εἶνε δύσκολον νὰ κατανοηθῇ πῶς εἶνε δυνατόν, σύμφωνα πρὸς τὴν Σύμβασιν τῆς Γενεύης, νὰ δικαιολογηθῇ ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον παραταθεῖσα κατακράτησίς των. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἐν πλήρει καταφρονήσει τῶν διατάξεων τῆς Συμβάσεως ἐκείνης, οἱ ἐν λόγῳ ἰατροὶ ἔτυχον μεταχειρίσεως ὡς κοινοὶ αἰχμάλωτοι πολέμου, δὲν δύναται δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν ὑποψίαν ὅτι ἀπὸ σκοποῦ κατεκρατήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν, διὰ νὰ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν, ἐν ἀνάγκῃ, εἰς καθήκοντα κινδυνώδη, πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ἰδικῶν των ἰατρῶν. Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, μετὰ τρίμηνον ἄδικον κατακράτησιν οἱ ἰατροὶ οὗτοι εἰδοποιήθησαν τὴν 10ην Φεβρουαρίου 1915 ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κατανεμηθῶσι μεταξὺ τῶν ἄλλων Γερμανικῶν στρατοπέδων, εἰδικῶς δὲ ὅτι ἓξ ἐξ αὐτῶν ἐχρειάζοντο διὰ τὸ ἐν Βίττεμβεργ στρατόπεδον. Κατόπιν ἰδιαιτέρας μεταξύ των συνεννοήσεως οἱ ἓξ ἀποσταλέντες ἰατροὶ ἦσαν ὁ Ταγμ. Φράϋ (Fry), ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ, ὁ Λοχ. Σάτκλιφ (Sutcliffe), ὁ Λοχ. Φῖηλδ (Field), ὁ Λοχ. Βιδὰλ καὶ ὁ Λοχαγὸς—τότε ὑπολοχαγὸς—Λῶντερ. Τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον διετάχθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Βίττεμβεργ δὲν ἔμαθον, μόνον δὲ παρὰ τοῦ φρουροῦ καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ τραίνου ἐπληροφορήθησαν τὸ πρῶτον ὅτι ἐξεδηλώθη ἐκεῖ ἐπιδημία τύφου.

Μόλις ἔφθασαν εἰς Βίττεμβεργ ὡδηγήθησαν ἀμέσως εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεσκέφθησαν τὰ διάφορα τμήματα. Ἐγένοντο δεκτοὶ μετ᾽ ἀπαθοῦς σιγῆς. Οἱ θάλαμοι δὲν ἐφωτίζοντο καὶ οἱ ἄνδρες ἐβάδιζον ἀσκόπως τῇδε κἀκεῖσε· τινὲς κατέκειντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προφανῶς προσβεβλημένοι ἐκ τοῦ μολύσματος τοῦ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ. Ὅταν ἐξῆλθον ἐκ τῶν θαλάμων εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα, ὁ Ταγμ. Φράϋ, συντετριμμένος ἐκ τῆς ὀδύνης, ἐξερράγη εἰς λυγμούς. Ἡ φρίκη τῆς καταστάσεως τὴν ὁποίαν ἀντελήφθη ἦτο πολὺ ὑπερτέρα τῆς ἀντοχῆς του. Βραδύτερον ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἑσπέρας ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ καὶ ὁ Λοχ. Βιδὰλ ἐνετάλησαν νὰ μεταβοῦν εἰς δύο προσωρινὰ νοσοκομεῖα κείμενα ἔξω τοῦ στρατοπέδου, ὁ μὲν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ταγμ. Πρῆστλυ εἰς τὸ νοσοκομεῖον Kronprintz, ὁ δὲ Λοχ. Βιδὰλ εἰς τὸ νοσοκομεῖον Elbarfin. Ἀμφότερα τὰ νοσοκομεῖα ταῦτα ἦσαν ἀπηλλαγμένα μολυσματικῶν νόσων, ἡ δὲ γενικὴ κατάστασις ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς αὐτὰ ἱκανοποιητική. Εἰς τὰ νοσοκομεῖα ταῦτα ἐκρατήθησαν οἱ ἐν λόγῳ ἀξιωματικοὶ μέχρι τῆς 7ης Μαρτίου 1915.

Ἐκ τῶν τεσσάρων ἰατρῶν οἱ ὁποῖοι ἀπέμειναν τὴν 11ην Φεβρουαρίου ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου μόνος ὁ Λοχ. Δῶντερ ἐπιζῇ, ἡ κατάστασις δὲ ἡ ὁποία ἐπεκράτει ἀπὸ τῆς 11ης Φεβρουαρ. μέχρι τῆς 7ης Μαρτίου καὶ τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος περιγράφει, εἶνε πλήρης φρίκης. Ἀπορίας ἄξιον εἶνε ὅτι καὶ εἷς μόνος αἰχμάλωτος διέφυγε τὸ μόλυσμα.

Ὁ Λοχ. Δῶντερ, ἐπὶ παραδείγματος, ἀνεκάλυψεν ὅτι, ἐνῷ εἰς τοὺς οἰκίσκους ὑπῆρχε συνήθως μία κλινοστρωμνὴ διὰ κάθε τρεῖς ἄνδρας, εἰς τὸ προχείρως αὐτοσχεδιασθὲν νοσοκομεῖον δὲν ὑπῆρχον καθόλου κλινοστρωμναί. Τὸ τοιοῦτον εἶχε γνωσθῆ, φυσικά, καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον, κατὰ συνέπειαν δὲ πολλοὶ τυφοπαθεῖς οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὰ διάφορα τμήματα ἦσαν ἀποφασισμένοι, καθ' ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτῶν, νὰ μὴ εἰσέλθουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Εἰς ἓν μόνον περίφραγμα ὁ Λοχ. Δῶντερ ἀνεκάλυψε 50 ἀποκρυπτομένους τυφοπαθεῖς. Ἐπὶ πλέον, ὅταν ἀσθενής τις μετεφέρετο ἐκ τοῦ τμήματος εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἡ κλινοστρωμνὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας κατέκειτο εἴτε μετεφέρετο μετ' αὐτοῦ, εἴτε ἀφίνετο εἰς τὸν οἰκίσκον του. Καὶ ἐὰν μὲν μετεφέρετο μετ' αὐτοῦ, οἱ ἀρχικοί του σύντροφοι ἐγκατελείποντο ἄνευ οὐδενὸς στρώματος πρὸς κατάκλισιν· ἐὰν δὲ ἀφίνετο, οἱ μὴ προσβληθέντες εἰσέτι ἐκ τοῦ μολύσματος σύντροφοί του, ἀναγκαζόμενοι νὰ κατακλίνωνται ἐπὶ τῆς μεμολυσμένης κλινοστρωμνῆς, ὑπέκειντο σχεδὸν ἀναποφεύκτως εἰς τὸν ἐκ τῆς νόσου κίνδυνον. Ἀφ' ἑτέρου, ἐλλείψει φορείων, πάντες οἱ τυφοπαθεῖς μετεφέροντο εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔτρωγον οἱ ἄνδρες, δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν νὰ πλυθοῦν αἱ τράπεζαι αὗται, ἐπειδή, καθὼς ἀνωτέρω ἐλέ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

χθη, δὲν ὑπῆρχε σάπων εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐπὶ πλέον αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ ἠρνήθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ ἐπιτρέψουν ὅπως τὸ ὅλον ὑπ' ἀριθ. 8 περίφραγμα χρησιμοποιηθῇ μόνον διὰ τυφοπαθεῖς. Ἀπήτησαν δὲ ὅπως οὗτοι ἀναμιγνύωνται μετ' ἄλλων ἀρρώστων πασχόντων ἐκ διαφόρων ἄλλων ἀσθενειῶν,—διαταγή, τῆς ὁποίας φαίνεται ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ οἱαδήποτε δικαιολογία. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἦτο ἁπλῶς ἡ μετάδοσις τῆς ἐπιδημίας καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἤδη προσβεβλημένοι ἐξ ἄλλης τινὸς νόσου ἢ ἐνοχλήματος.

Κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα ἡ μερὶς τοῦ σιτηρεσίου δι' ἕκαστον ἀσθενῆ ἦτο ἥμισυ μικρᾶς φραντζόλας καὶ ἥμισυ κύπελλον γάλακτος καθ' ἑκάστην. Ὁ μόνος ζωμὸς τὸν ὁποῖον ἐλάμβανον προήρχετο ἐκ τοῦ μαγειρείου τοῦ στρατοπέδου, ἐλαμβάνετο ὅμως ἐντὸς ξυλίνου κάδου ἄνευ καλύμματος, ἔφθανε δὲ εἰς τὸ νοσοκομεῖον—(οὕτω λέγει εἷς τῶν αἰχμαλώτων)—πλήρης κονιορτοῦ καὶ ἄλλης ἀκαθαρσίας. Ἡ δίαιτα αὕτη ἦτο βεβαίως δεινὴ δι' ἀσθενεῖς πυρέσσοντας. Πράγματι τὸ σιτηρέσιον δὲν ἦτο ποσῶς τοιοῦτον, ἦτο ἁπλῶς πρόσχημα σιτηρεσίου. Δὲν ἦτο κἂν δυνατὸν νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ μετὰ τοῦ γάλακτός των.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας εὑρίσκετο τὸ στρατόπεδον ἦσαν πολὺ ὑπέρτεραι τῆς ἀντοχῆς τῶν τεσσάρων Ἄγγλων ἰατρῶν οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀπομείνει ἐκεῖ· δύο ἐξ αὐτῶν ὁ Ταγμ. Φράϋ καὶ ὁ Λοχ. Σάτκλιφφ ἐντὸς ὀλίγου προσεβλήθησαν ἐκ τῆς νόσου καὶ ἀπέθανον ἐκ τύφου ἕνα περίπου μῆνα μετὰ τὴν εἰς τὸ στρατόπεδον ἄφιξίν των. Βραδύτερον προσεβλήθη ἐκ τῆς ἐπιδημίας καὶ ὁ Λοχ. Φίηλδ ἀποθανὼν ἐπίσης. Οὐδεμία ἀπομένει ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐπιτροπῆς ἀμφιβολία, ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ τοῦ στρατοπέδου εἶχον ἐπιτρέψει ὥστε νὰ περιέλθῃ τὸ στρατόπεδον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοὺς ὁποίους ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν τύχην των, ἦτο τὸ ἄμεσον αἴτιον τοῦ θανάτου τῶν ἀφωσιωμένων τούτων ἀνδρῶν. Ὁ ὑπολοχαγὸς Δῶντερ προσε-

βλήθη ἐν τέλει βαρέως ἐκ τῆς νόσου κατὰ τὴν 7ην Μαρτίου, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας, καίπερ πυρέσσων ἐκ τοῦ μολύσματος, παρέμενεν ἐν τούτοις ἀφωσιωμένος πιστῶς εἰς τὸ ἔργον του, ἀφοῦ οὐδεὶς ὑπῆρχε τότε ὅπως τὸν ἀντικαταστήσῃ. Μόνος αὐτὸς ἐκ τῶν προσβληθέντων ἐκ τῆς νόσου ἀξιωματικῶν ἀνέρρωσεν ἐν τέλει. Ἐνῷ δὲ εὑρίσκετο εἰσέτι ἐν ἀναρρώσει ἀνέλαβε καὶ πάλιν γενναίως τὸ καθῆκόν του.

Τὴν 7ην Μαρτίου ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ καὶ ὁ Λοχ. Βιδὰλ διετάχθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ κύριον στρατόπεδον. Συνήντησαν ἐκεῖ τὸν Λοχ. Φίηλδ. Ὁ Ταγμ. Φράϋ καὶ ὁ Λοχ. Σάτκλιφφ ἔπνεον ἤδη τὰ λοίσθια. Ὁ ὑπολοχαγὸς Λῶντερ, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη, εὑρίσκετο εἰς τὰ πρῶτα στάδια τοῦ τύφου.

Δύο Ρῶσσοι ἰατροὶ στρατηγοὶ εἶχον τὴν διεύθυνσιν τοῦ νοσοκομείου. Ὑπῆρχον ἤδη περὶ τὰ 1000 τυφικὰ κρούσματα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, νέα δὲ τοιαῦτα, ἀναλογοῦντα πρὸς 50 καὶ ἐνίοτε καὶ περισσότερα καθ' ἑκάστην, ἐξεδηλοῦντο. Ὑπῆρχον τότε περὶ τοὺς 150 Βρεττανοὶ τυφοπαθεῖς.

Οἱ Βρεττανοὶ ἀσθενεῖς ἔκειντο χαμαὶ ἀναμὶξ μετὰ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσσων ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 8 περίφραγμα ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα τοιαῦτα τοῦ στρατοπέδου. Ἐπειδὴ ἦσαν ἐνδεδυμένοι ἄλλοι μὲν Γαλλικάς, ἄλλοι δὲ Βελγικὰς καὶ ἄλλοι Ρωσσικὰς στολάς, ἦτο δύσκολος ἡ ἀναγνώρισίς των. Κατέκειντο ἐνδεδυμένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ τῶν ἀχυρίνων στρωμάτων, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω. Κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχον κλίναι εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 8 περίφραγμα, δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη—ὡς ἐσημειώθη ἤδη—οὐδὲ κἂν κλινοστρωμναί. Ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ εἶδεν ἄνδρας ἐν παραληρήματι ἀνακινοῦντας τοὺς βραχίονάς των, οἵτινες ἦσαν ἐμβαπτισμένοι μέχρις ἀγκῶνος ἐντὸς κοπρανώδους οὐσίας. Οἱ ἀσθενεῖς ἔβριθον παρασιτικῶν ζωϋφίων· ὑπὸ τὸ ἡμίφως τοῦ θαλάμου ἐδοκίμασε νὰ ψηκτρίσῃ ἀπὸ τὴν στολὴν ἀσθενοῦς κάτι τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὡς ἐπισώρευσις σκόνης, ἀνεκάλυψε δὲ ὅτι ἡ ἀκαθαρσία

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αὔτη ἦτο ἁπλῶς κινουμένη φάλαγξ φθειρῶν. Εἰς ἕνα θάλαμον τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 περιφράγματος οἱ ἀσθενεῖς ἔκειντο τόσον πυκνῶς προσκολλημένοι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὥστε ὁ ἰατρὸς Πρῆστλυ ὑπεχρεώθη νὰ ἵσταται διασκελιστὶ μεταξύ των διὰ νὰ τοὺς ἐξετάσῃ.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ Λοχ. Βιδὰλ εἶνε ἔτι πλέον τρομακτικῆς φύσεως. Ἦτο ἀδύνατος, λέγει, ἡ ἐξεύρεσις πλατέων δοχείων διὰ τὰς κλίνας τῶν Βρεττανῶν ἀσθενῶν, ἑπομένως, ἐν περιπτώσει παραληρήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλιγώτερον ἀκόμη σοβαρὰς περιπτώσεις, ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν περιήρχετο ἡ κλινοστρωμνὴ ἦτο ἀπερίγραπτος. Καὶ ἁπλοῦν ἀκόμη χαρτὶ διὰ καθαρῶς ὑγιεινοὺς σκοποὺς ἦτο πρᾶγμα σχεδὸν ἀνεύρετον.

Ἡ δυσκολία περὶ τὴν ἐξεύρεσιν ἐπαρκῶν φαρμάκων καὶ ἐπιδεσμικῶν εἰδῶν ἦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκτάκτως μεγάλη. Τὸ καμφοροῦχον ἔλαιον, λέγει ὁ Λοχ. Λῶντερ, ἦτο ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἐν Βιττεμβεργ εἰς ἐπαρκεῖς ποσότητας, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ὅ,τι συνέβαινεν εἰς ἄλλα Γερμανικὰ στρατόπεδα, ὡς ἀντελήφθη προσωπικῶς καὶ ὁ ἴδιος, τὸ εἶδος δὲ τοῦτο ἦτο κυριολεκτικῶς τὸ μόνον ὑπάρχον διεγερτικόν. Καθ' ἑκάστην διεβιβάζετο κατάλογος τῶν ἀναγκαιούντων ἰατρικῶν φαρμάκων καὶ εἰδῶν, καὶ ὅμως μόνον τὸ τρίτον τῶν ζητουμένων πραγμάτων παρείχετο εἰς τὸ στρατόπεδον. Αἱ ἐσχάραι κατακλίσεως ἦσαν κοινὴ πάθησις. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις δάκτυλοι ποδῶν ἢ καὶ ὁλόκληροι πόδες ἔπασχον γάγγραιναν, δὲν ὑπῆρχον δὲ ἐπαρκῆ ἐπιδεσμικὰ εἴδη πρὸς ἐπίδεσιν τῶν πληγῶν. Εἷς ἐκ τῶν ἀσθενῶν, ἐπιστρέψας ἤδη εἰς τὴν χώραν ταύτην [τὴν Ἀγγλίαν], ὁ στρατιώτης Lutwyche τοῦ πρώτου τάγματος τῶν Βασ. Σκώτων Τυφεκοφόρων, ἐδέησε κατὰ Μάϊον νὰ ὑποστῇ ἀκρωτηρίασιν τῆς μιᾶς κνήμης κάτωθεν τοῦ γόνατος, κατὰ Ἰούλιον δὲ ὑπέστη διέκπρισιν καὶ τῆς ἑτέρας ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις συνεπείᾳ γαγγραίνης. Ἐὰν ὑπῆρχον ἐπίδεσμοι ὅπως χρησιμοποιηθοῦν ὅταν ἦτο ἀνάγκη, ἀμφότεροι οἱ πόδες τοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀνθρώπου θὰ ἐσώζοντο πιθανώτατα. Καὶ ἡ περίπτωσις αὐτὴ δὲν εἶνε μοναδική. Οἱ ἰατροὶ εἶνε πεπεισμένοι ὅτι ἡ μετατυφικὴ γάγγραινα ἡ ὁποία ἦτο τόσον συνήθης, ὠφείλετο κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι διὰ τόσους ἀσθενεῖς δὲν ὑπῆρχον οὔτε περικνημίδες οὔτε ἄλλο τι πρὸς τήρησιν θερμῶν τῶν κάτω ἄκρων τῶν ἀνδρῶν.

Κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐπιδημίας δὲν ὑπῆρχον σχεδὸν καθόλου εἴδη νοσοκομειακοῦ ἱματισμοῦ διὰ τοὺς Βρεττανοὺς αἰχμαλώτους. Ὑπῆρχε μόνον μικρὸν δωμάτιον περιέχον θεῖον πρὸς ἀπολυμαντικοὺς σκοπούς. Ὅταν ὁ ἐξωτερικὸς ἱματισμὸς ἀσθενοῦς τινος ἀφῃρεῖτο ἀπ' αὐτοῦ ὅπως σταλῇ εἰς τὸ ἀπολυμαντήριον, ὁ ἀσθενὴς ἐγκατελείπετο μὲ τὸ ὑποκάμισον, ἐπειδὴ δὲν παρείχοντο ἄλλα φορέματα ἢ ὑποκάμισα. Ἕκαστος ἀσθενὴς ἔφερε μαζί του ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὰ κλινοσκεπάσματά του καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχουν ἄλλα καλύμματα καθ' ὃν χρόνον ἐγίνετο ἡ ἀπολύμανσις, καθίστατο ἀδύνατος ἡ ἐπαρκὴς ἀπολύμανσις τῶν ἐνδυμάτων των χωρὶς νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ ἄνδρες νὰ ἀπομένουν γυμνοί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πλύσιν τῶν ἀσθενῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ, περὶ τούτου οὐδὲ λόγος πρέπει νὰ γίνεται. Μέχρι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ λοχ. Βιδάλ, κατωρθώθη ἡ προμήθεια ἐξ Ἀγγλίας ποσότητός τινος σάπωνος, ἦτο ἀνύπαρκτον τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἡ μόνη ὑπάρχουσα προμήθεια σάπωνος ἦτο μικρά τις ποσότης ἐξασφαλισθεῖσα ἐκ τοῦ εἰδικοῦ διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς πρατηρίου (canteen), αὕτη δὲ ἐφυλάσσετο διὰ τὰς χειρίστας περιπτώσεις.

Εἰς τὴν μεγάλην ὀργανωτικὴν ἱκανότητα τοῦ Ταγμ. Πρῆστλυ, τὴν ἀφωσιωμένην ἐργασίαν καὶ τὴν ἰσχυρὰν προσωπικότητα τοῦ Λοχ. Βιδάλ, καὶ εἰς τὸ λαμπρὸν—μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του—ἔργον τοῦ Λοχ. Λῶντερ ὀφείλεται ἡ βαθμιαία βελτίωσις τῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν ἐν τῷ στρατοπέδῳ.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 περίφραγμα ἐγκατεστάθη ἰδιαίτερον τμῆμα πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὑπόπτων κρουσμάτων, τὸ ὁποῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ Λοχαγοῦ Λῶντερ. Ὁ Ταγματάρχης Πρῆστλυ ἀνέλαβεν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τὴν θεραπείαν τῶν τυφικῶν, ὁ δὲ Λοχαγὸς Βιδάλ, παρεκτὸς τῶν ἄλλων καθηκόντων του, ἐδέχθη ὑπὸ τὴν φροντίδα του καὶ τὸ χειρουργικὸν τμῆμα. Ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ ἐν τέλει ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ περισυλλέξῃ, καὶ περισυνέλεξε πράγματι, πάντας τοὺς Βρεττανοὺς τυφοπαθεῖς ἐντὸς ἑνὸς οἰκίσκου τοῦ περιφράγματος ἐκείνου. Ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν του ὅσας κλινοστρωμνάς, νοσοκομειακὰ εἴδη ἱματισμοῦ καὶ ἐσωρρούχων, οὐροδοχεῖα καὶ ἄλλα χρειώδη ἠδυνήθη, καθ' ὅσον τὰ εἴδη ταῦτα διεξέφευγον καθ' ἑκάστην διὰ τῶν Γερμανικῶν χειρῶν εἰς τὴν ἀποθήκην. Ἐκανόνισεν ὥστε τὸ γάλα καὶ ὁ ζωμὸς νὰ φθάνουν εἰς εἰδικὰ ἀγγεῖα πρὸ τοῦ οἰκίσκου· ἐπέτυχεν ὑπὲρ ἑκάστου ἀσθενοῦς περὶ τὰ τρία κύπελλα γάλακτος καθ' ἑκάστην, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναρρωννυόντων ἐλαφρὸν ζωμὸν καὶ ὀλίγα τινὰ λευκὰ φραντζολάκια. Τὰ εἴδη ἱματισμοῦ, αἱ κλίναι καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα περισυνελέγησαν βαθμηδόν, οὕτως ὥστε οἱ ἀσθενεῖς ἠδύναντο ἐπὶ τέλους νὰ περιβληθοῦν καθαρὰ ἐνδύματα, ἐνῷ τὰ ἰδικά των ἀπελυμαίνοντο ἐντὸς κινητοῦ ἀπολυμαντῆρος δι' ἀτμοῦ, ὁ ὁποῖος μετά τινα χρόνον κατωρθώθη ἐπὶ τέλους νὰ λειτουργῇ. Καθ' ὅσον τὰ κρούσματα ἠλαττοῦντο, ἡ τρομακτικὴ ὑπερπύκνωσις ἡ ὁποία ὑφίστατο κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ἤρξατο ἐν τέλει ἐκλείπουσα.

Εἰς ὅλην ταύτην τὴν ἐργασίαν των ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ, ὁ Λοχ. Βιδὰλ καὶ ὁ Λοχ. Λῶντερ ὑπεβοηθήθησαν λαμπρῶς ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἄγγλων αἰχμαλώτων, οἱ ὁποῖοι προσεφέρθησαν αὐθορμήτως νὰ ὑπηρετήσουν ὡς νοσοκόμοι. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀφωσιωμένων τούτων ἀνδρῶν προσεβλήθησαν ἐκ τοῦ μολύσματος καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ.

Ἅπαξ μόνον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας ἐπεσκέ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φθη τὸ νοσοκομεῖον ἢ τὸ στρατόπεδον ὁ Δρ. Ἄσεμπαχ (Aschenbach). Ἡ ἐπίσκεψίς του ἐγένετο τέσσαρας περίπου ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ταγμ. Πρῆστλυ καὶ ἀφοῦ ἀποκατεστάθη ποιά τις τάξις πραγμάτων. Ὁ Γερμανὸς ἰατρὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον περιβεβλημένος πλήρη προφυλακτικὴν ἐνδυμασίαν μετὰ προσωπίδος καὶ ἐλαστικῶν χειροκτίων. Ἡ ἐπιθεώρησις τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἦτο βραχεῖα καὶ σύντομος.

Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἐπιδημίας, πληροφορεῖται ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι εἰς τὸν Δρα Ἄσεμπαχ ἀπενεμήθη ὁ Σιδηροῦς Σταυρός.

Τινὲς τῶν ἔξωθεν τοῦ στρατοπέδου Γερμανῶν φρουρῶν προσεβλήθησαν ἐκ τοῦ μολύσματος, διότι, ἀντιθέτως πρὸς τὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας εἶχον, ἐπέμενον νὰ πωλοῦν πράγματα εἰς τοὺς αἰχμαλώτους. Οἱ παθόντες οὗτοι ἐτοποθετήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἴς τι νοσοκομεῖον ἔξω τοῦ στρατοπέδου, εἷς δὲ Γερμανὸς ἰατρός, Ἀλσατὸς ὡς φαίνεται, ἀπεστάλη πρὸς νοσηλείαν των. Πολὺ μετὰ τὴν ἔνσκηψιν τῆς ἐπιδημίας ὁ νεκρὸς οὗτος ἰατρὸς ἐπεσκέφθη τὸ νοσοκομεῖον, διὰ νὰ λάβῃ ὅμως ἁπλῶς βακτηριολογικὰ δείγματα πρὸς ἐπιστημονικὴν μελέτην του ἐν Μαγδεμβούργῳ. Οὐδεμίαν βοήθειαν παρέσχεν.

Ἐξαιρέσει τῶν δύο τούτων περιπτώσεων οὐδεμία ἄλλη ἐπίσκεψις ἐγένετο εἰς τὸ στρατόπεδον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας ὑπὸ οἱουδήποτε μέλους τῆς Γερμανικῆς Ἰατρικῆς ὑπηρεσίας.

Οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο ἐντὸς κοιμητηρίου, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἔκ τινος γωνίας τοῦ στρατοπέδου. Οἱ Γερμανοὶ καθ' ἑκάστην ἀπέστελλον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀριθμὸν φερέτρων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐτίθεντο τὰ πτώματα τῶν ἀποθνησκόντων, μεταφερόμενα ἔξω ὑπὸ τῶν συντρόφων των διά τινος πυλίδος ἡ ὁποία ἦτο ἠνοιγμένη ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀκανθωτοῦ συρματοπλέγματος διαφράγματος. Χῶρος ἐπαρκὴς πρὸς ταφὴν τόσων ἀνθρώπων δὲν ὑπῆρχεν, ὡς ἐκ τούτου τὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φέρετρα ἐτοποθετοῦντο τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου· ἡ Ἐπιτροπὴ ὅμως δὲν φρονεῖ ὅτι ὑπῆρχεν εἰδικός τις κίνδυνος ὡς ἐκ τούτου. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον βαρύτατα ἔφερον οἱ αἰχμάλωτοι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἦσαν οἱ εἰρωνικοὶ σαρκασμοὶ διὰ τῶν ὁποίων ὑπεδέχοντο συχνὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν φερέτρων οἱ κάτοικοι τοῦ Βίττεμβεργ, εἰς τοὺς ὁποίους, ἱσταμένους ἔξωθεν τοῦ συρματοπλέγματος, ἐπετρέπετο νὰ περιϋβρίζουν τοὺς νεκρούς των.

Κατὰ τοὺς πρώτους δύο μῆνας ὁ τύφος ἦτο αἱμορραγικός. βραδύτερον προσέλαβεν ἠπιωτέραν μορφήν.

Ἐκ τῶν Ἄγγλων αἰχμαλώτων προσεβλήθησαν ἐκ τῆς νόσου περὶ τοὺς 250—300, ἐκ τῶν ὁποίων 60 ἀπέθανον. Οἱ θάνατοι μεταξὺ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσσων ἦσαν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, πολὺ περισσότεροι (*). Οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ νοσοκομοῦντες βοηθοὶ ἐδοκιμάσθησαν βαρύτατα· ἡ μεταξὺ αὐτῶν θνησιμότης ὑπῆρξε μεγάλη.

Αἱ περιπτώσεις μετατυφικῆς γαγγραίνης ὑπῆρξαν συχνόταται, ὀφειλόμεναι κυρίως, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἰς τὴν ἀνεπαρκῆ κατὰ τὰς νύκτας θέρμανσιν τῶν διαφόρων διαμερισμάτων τοῦ στρατοπέδου, καθὰ δὲ ἀνωτέρω ἐλέχθη, καὶ εἰς ἐλλιπῆ κατὰ τοῦ ψύχους προφύλαξιν συνεπείᾳ ἀνεπαρκῶν κλινοσκεπασμάτων.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας παρίστατο πολλάκις ἀνάγκη νὰ ἀπολύωνται ἐκ τοῦ νοσοκομείου οἱ ἀσθενεῖς, προτοῦ κἂν ἀπέκτων τὴν δύναμιν νὰ κινηθῶσι. Μερικοὶ μόλις εἶχον τὴν δύναμιν νὰ βηματίσουν· ἦτο ὅμως ἀνάγκη νὰ ἐξέλθουν τοῦ νοσοκομείου διὰ νὰ κενωθῇ χῶρος πρὸς εἰσδοχὴν νέων ἀσθενῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀνάγκαι ἦσαν μεγαλύτεραι.

Πολλάκις οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸν θάλαμόν των καὶ νὰ κατάκεινται ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους, ἐπειδὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν παρείχοντο νέαι κλίναι ἢ κλινοστρωμναί, αἱ δὲ κλινοστρωμναὶ τὰς ὁποίας μετέφερον οὗτοι

(*) **Σημ. μεταφρ.**— Κατ' ἀναλογίαν, φυσικά, πρὸς τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσσων αἰχμαλώτων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἔπρεπε νὰ καταστρέφωνται ἕνεκεν τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκοντο.

Ὁ Λοχ. Βιδὰλ λέγει ὅτι τὴν κατάστασιν ταύτην ἀντελαμβάνοντο πληρέστατα αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαί, χωρὶς ὅμως νὰ καταβάλλεται οἱαδήποτε ὑπ' αὐτῶν προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν. Πολλάκις ἐγένοντο—συνήθως διὰ τῶν Γάλλων καὶ Ρώσσων ἰατρῶν—παραστάσεις διὰ τὴν καταφανῆ ἐχθρότητα ἡ ὁποία ἐπεδεικνύετο πάντοτε κατὰ τῶν Ἄγγλων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ στρατοπέδου. αἱ παραστάσεις ὅμως αὗται διεβιβάζοντο κατ' ἐπανάληψιν πρὸς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Γερμανικῆς ἰατρικῆς ὑπηρεσίας ἰατρόν, συνήθως ὅμως ἄνευ ἀποτελέσματος.

Μετὰ τὰ μέσα Ἀπριλίου, ἐν τούτοις, ἐξευρέθησαν βαθμηδόν, ὡς ἀνωτέρω σημειοῦται, κλῖναι καὶ εἴδη ἱματισμοῦ διὰ τὸ νοσοκομεῖον, καθ' ὅσον δὲ ὁ καιρὸς ἐγίνετο θερμότερος, ὁ ἀριθμὸς τῶν κρουσμάτων ἠλαττοῦτο. Σὺν τῇ ἐλαττώσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀσθενῶν, αἱ διάφοροι προμήθειαι κατέστησαν ἐπαρκεῖς, οὕτως ὥστε πᾶς ἀσθενὴς τοῦ νοσοκομείου Βίττεμβεργ, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ πάθησίς του, εἶχε κλίνην καὶ τὰ ἀναγκαῖα εἴδη ἱματισμοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ τελευταῖον ἐπὶ Ἄγγλου τυφικὸν κροῦσμα συνέβη κατὰ τὰ μέσα Μαΐου, τὸ τελευταῖον δ' ἐπὶ Ρώσσου, κατὰ Ἰούλιον.

Περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου πάντες οἱ ἀσθενεῖς εἰσῆλθον ἤδη εἰς στάδιον ἀναρρώσεως, πλὴν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔπαθον ἐκ μετατυφικῆς γαγγραίνης.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας ἐγένετο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐγκατάστασις ἐπαρκοῦς τινος ἀπολυμαντηρίου ἐνδυμάτων ἔξωθεν τοῦ στρατοπέδου, τοῦ ἔργου ὅμως δὲν ἐπεσπεύσθη ἡ συμπλήρωσις καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἕτοιμον πρὸς χρῆσιν παρὰ μόνον ἓν δεκαπενθήμερον μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν καὶ τοῦ τελευταίου τυφικοῦ κρούσματος μεταξὺ τῶν Ἄγγλων. Ἡ παρουσία του ἐν τούτοις ἐκεῖ θὰ προλάβῃ πιθανῶς πᾶσαν ὑποτροπὴν τῆς νόσου.

Κατὰ Μάϊον ἐπίσης ἀνηγέρθησαν νέοι νοσοκομειακοὶ οἰκίσκοι ὄπισθεν τῶν συρματοπλεγμάτων, ἅτινα ὡς ἐκ τούτου μετετοπίσθησαν πρὸς τὰ ὀπίσω οὕτως ὥστε νὰ περιλάβουν τοὺς πρώτους.

Ἕκαστος τῶν οἰκίσκων τούτων ἔχει τρεῖς θερμάστρας, ἐντὸς αὐτῶν δὲ ὑπάρχουν κλίναι ἐφωδιασμέναι διὰ κλινοστρωμνῶν πεπληρωμένων διὰ ροκανιδίων, καθὼς καὶ σινδόνων, κλινοσκεπασμάτων καὶ μαξιλαριῶν.

Προτοῦ ὅμως οἱ οἰκίσκοι καταστῶσιν ἕτοιμοι πρὸς χρησιμοποίησιν, ἡ ἐπιδημία εἶχεν ἤδη ἐκλίπει.

Ὡς εἶνε καταφανὲς ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐτέλει τὸ στρατόπεδον ἦσαν τοιαῦται, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν διὰ τὸν Ἀμερικανὸν πρεσβευτὴν ἢ τὸ προσωπικόν του νὰ τὸ ἐπισκεφθῇ παρὰ μετὰ πολλοὺς μῆνας. Τὸ ἐπεσκέφθη ἐν τούτοις ὁ κ. Λίθγκοου - Ὄσμπορν (Lithgow - Osborne) τὴν 29ην Ὀκτωβρίου καὶ αὐτὸς ὁ κ. Τζέραρδ (Gerard, ὁ Ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς) καὶ ὁ κ. Ρῶσσελλ (Russell) τὴν 8ην Νοεμβρίου, ἔχουν δὲ ὑποβληθῇ αἱ ἐκθέσεις των.

Πᾶσαι αἱ πρὸ τῆς Ἐπιτροπῆς πληροφορίαι πιστοποιοῦν ὅτι μετὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας καὶ ὡς ἀποτέλεσμα αὐτῶν ἐπῆλθον μεγάλαι ἐπὶ πλέον βελτιώσεις εἰς τὰ τοῦ στρατοπέδου καὶ περὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ πληρέστατα ἀναγνωρίζει ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου, ὁπότε ἡ αἰφνιδία καί, ἴσως, ἀπροσδόκητος συρροὴ Ρώσσων αἰχμαλώτων κατέλαβον ἐξ ἀπροόπτου τὰς ἀρχάς, πρέπει νὰ συγγνωσθῶσιν ὁπωσδήποτε αἱ παντοειδεῖς ἐλλείψεις ὅσαι ἐξεδηλώθησαν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τῶν αἰχμαλώτων, πολλὰ τῶν ὁποίων αὐτεσχεδιάσθησαν ἐκ τοῦ προχείρου. Προσεπάθησε λοιπὸν παντοιοτρόπως ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ γνωρίσῃ ἐὰν ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ οἱαδήποτε δικαιολογία διὰ τὴν μεταχείρισιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἐκτεθειμένοι οἱ αἰχμάλωτοι οὗτοι τοῦ Βίττεμβεργ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ δοκιμασίας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

των. Δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ εὕρουν καμμίαν δικαιολογίαν.

Ἔξωθεν τοῦ στρατοπέδου τῶν αἰχμαλώτων ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ κάμμίαν ἔνδειξιν σπάνιος εἴτε τροφίμων, εἴτε φαρμάκων, εἴτε χειρουργικῶν μέσων, ἥτις ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ τὴν παράλειψιν τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν ὅπως ἐφοδιάσωσι τοὺς ἀσθενεῖς των αἰχμαλώτους δι' ἐπαρκῶν τοιούτων εἰδῶν.

Ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Διαδόχου (Kronprinz Hospital) καὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον Elbarfin ἡ προμήθεια τῶν χρησίμων ἰατρικῶν εἰδῶν ἦτο ἐπαρκής, ἤδη ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου. Ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἰατροὶ ἦσαν ἐπαρκῶς ἐφωδιασμένοι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας διὰ τροφῆς εἰς ἐξαιρετικῶς μετρίαν τιμὴν καὶ προφανῶς ἄνευ τινὸς δυσκολίας περὶ τὴν προμήθειάν της. Μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῆς ἐπιδημίας καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν Γερμανῶν φρουρῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὁ Ταγμ. Πρῆστλυ καὶ ὁ Λοχ. Βιδὰλ ἔλαβον πολλάκις τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν πόλιν Βίττεμβεργ ὑπὸ συνοδείαν, ἀκόμη δὲ καὶ τότε εὗρον εἰς τὴν πόλιν ἀφθόνους προμηθείας παντὸς ἀναγκαίου πράγματος.

Καὶ ἐν τούτοις ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους τὸ ὑπὸ τῆς ὀλεθρίας μάστιγος πληγὲν στρατόπεδον εἶχεν ἀποστερηθῇ καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων εἰδῶν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ζωάρκειαν, ἀκόμη καὶ τῶν ἁπλουστέρων φαρμάκων, δὲν ἐχορηγοῦντο δὲ εἰς αὐτὸ οὐδὲ κἂν οἱ χειρουργικοὶ ἐπίδεσμοι διὰ τὰς πληγὰς τῶν ἀσθενῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἑπομένως εἶνε ὑποχρεωμένη ν' ἀναζητήσῃ ἀλλοῦ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐγκληματικῆς ὀλιγωρίας, τῆς ὁποίας αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ φαίνονται εἰς αὐτὴν ἔνοχοι. Καὶ τὴν ἐξήγησιν ταύτην εὑρίσκει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς διοικήσεως τοῦ στρατοπέδου Βίττεμβεργ. Φαίνεται ἀπίστευτον καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ ἐνέργεια τῶν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς φρουρᾶς, ἐγκαταλειψάντων ἐσπευσμένως τὸ στρατόπεδον καὶ ἐξασκούντων κατόπιν τὸν ἔλεγχόν των ἐπὶ τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐγκλείστων αἰχμαλώτων διὰ γεμισμένων ὅπλων ἔξωθεν τοῦ συρματοπλέγματος, ἦτο ἁπλῶς ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὰς μεθόδους καὶ τὴν καθόλου διαγωγὴν τῶν ἀνθρώπων τούτων.

Ἡ σκληρότης περὶ τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοπέδου Βίττεμβεργ ὑπῆρξεν ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς διαβόητος. Ἄγριοι σκύλοι ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ συνήθειαν πρὸς τρομοκράτησιν τῶν αἰχμαλώτων. ἡ μαστίγωσις διὰ βουνεύρου ἦτο συνήθης, οἱ ἄνδρες ἐπλήττοντο μὲ τὴν ἐλαχίστην πρόκλησιν ἢ καὶ ἀπροκλήτως ὅλως, προσεδένοντο δὲ ἐπὶ στύλων μὲ τοὺς βραχίονάς των ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν, εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην ἐκρατοῦντο ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους. Ὁ Λοχ. Λῶντερ ἀναφέρει ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὑφίσταντο τοιαύτην ἀποθάρρυνσιν ἐκ τῶν δοκιμασιῶν τούτων, ὥστε νὰ ποθοῦν νὰ προσβληθοῦν ἐκ τοῦ τύφου, πρὸς τὸν ὁποῖον, παρ᾽ ὅλα τὰ φρικιαστικὰ δεινά του, κατήντησαν ν᾽ ἀποβλέπουν ὡς πρὸς ἐξ οὐρανοῦ εὐεργέτημα. Ἐπροτίμων τὸν τύφον παρὰ τὴν παρουσίαν τῶν Γερμανῶν φρουρῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Καὶ ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας καταδειχθεῖσα πώρωσις ἰατροῦ κατέχοντος ἀνωτέραν θέσιν ὡς ὁ Δρ Ἄσεμπαχ ἀπεικονίζεται ἐξ ἑνὸς ἐπεισοδίου, τὸ ὁποῖον ἀφηγεῖται ὁ Λοχ. Λῶντερ. Ὀλίγῳ μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν Ἄγγλων ἰατρῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ὁ Ταγμ. Φράϋ μετὰ τοῦ Λοχ. Λῶντερ παρεκάλεσαν τὸν Δ$_{ρα}$ Ἄσεμπαχ, ἱστάμενον ἔξωθεν τῶν συρματοπλεγμάτων, νὰ τοῖς χορηγήσῃ ἰατρικά τινα εἴδη, τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἐπείγουσα ἀνάγκη. Εἷς ἐκ τῶν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Δ$_{ρος}$ Ἄσεμπαχ εἶχε κατὰ τὰ φαινόμενα διατεθῆ εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τῆς αἰτήσεως, ὁ Δρ Ἄσεμπαχ ὅμως τὴν ἀπέρριψε σκαιῶς ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον καὶ ἐκστομίσας τὰς λέξεις «Schweine Engländer» (χοῖροι Ἄγγλοι).

Ἡ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι ἐπεισόδιον ὡς αὐτό, μὲ πάντα τὰ σὺν αὐτῷ ὑπονοούμενα, ὁμιλεῖ εὐγλωττότατα.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεθόδων τούτων αἵτινες περιεγράφησαν

ἀνωτέρω ἦσαν καταφανῆ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1915, καθ' ἣν ὁ κ. Λίθγκοου-Ὄσμπορν ἐπεσκέφθη τὸ στρατόπεδον. Ἐν τῇ ἐκθέσει του περὶ τῆς ἐπισκέψεως ἐκείνης, ἀφοῦ παρατηρεῖ ὅτι αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ τοῦ στρατοπέδου θεωροῦν τοὺς αἰχμαλώτους των ὡς ἐγκληματίας, τοὺς ὁποίους μόνον ὁ φόβος συγκρατεῖ ἐν εὐπειθείᾳ, ὁ κ. Ὄσμπορν ἐπάγεται:

«Εἰς οὐδὲν ἄλλο στρατόπεδον συνήντησα ὅπως ἐν Βίττεμβεργ φόβον ἐκ μέρους τῶν αἰχμαλώτων ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἔλεγον θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ὑποφέρουν οἱ ἴδιοι κατόπιν.»

Καὶ ὁ κ. Τζέραρδ [ὁ Ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς] ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του ἡ ὁποία ἐγένετο τὴν 8ην Νοεμβρίου, λέγει:

«***Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα μετὰ λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ στρατοπέδου καὶ μετὰ μακρὰς μου συνδιαλέξεις μετὰ τῶν αἰχμαλώτων, ἦτο ἔτι πλέον δυσμενεστέρα παρ' ὅσον προσεδόκων ὅτι θὰ ἦτο.***»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἑπομένως ἐξηναγκάσθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ τρομεραὶ δοκιμασίαι καὶ στερήσεις τῶν αἰχμαλώτων καθ' ὅλην τὴν ὑπὸ ἀνασκόπησιν περίοδον ὀφείλονται ἀμέσως εἰς ἐσκεμμένην σκληρότητα καὶ ὀλιγωρίαν τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι στοιχειῶδες καθῆκον εἶχον κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τῆς Συμβάσεως τῆς Χάγης νὰ σέβωνται καὶ φροντίζουν περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων, τραυματιῶν μάλιστα καὶ ἀσθενῶν ὡς ἦσαν, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος, καί ἐν τούτοις ἐνήργησαν ὡς ἐὰν οὔτε Σύμβασις οὔτε κἂν συνήθη ἀνθρώπινα ἔνστικτα εἶχον θέσιν τινὰ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν σχεδίων των.

Στρατιωτικὸς διοικητὴς τοῦ μέρους καθ' ὅλον τὸ ὑπ' ὄψιν χρονικὸν διάστημα ἦτο ὁ στρατηγὸς φὸν Ντάσσελ (von Dassel). Ἡ Ἐπιτροπὴ πιστεύει ὅτι μετετέθη ἤδη οὗτος ἐκ θέσεως τὴν ὁποίαν ἐδείχθη πάντοτε ἀκατάλληλος ὅπως κατέχῃ.

Ὁ Δρ Ἄσεμπαχ ὅμως παραμένει εἰσέτι ἰατρός, καίτοι δὲ ἡ

Ἐπιτροπὴ ἀναγνωρίζει ὅτι αἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὑλικαὶ συνθῆκαι δὲν εἶνε σήμερον δυσάρεστοι, ἡ βελτίωσις αὕτη εἶνε ἀποτέλεσμα διαρκῶν πιέσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἀναγκαῖαι, οὐδεμίαν δὲ πεποίθησιν δύναται νὰ ἔχῃ ὅτι, ἐφόσον ὁ Δρ Ἄσεμπαχ εὑρίσκεται ἐκεῖ, οἱ αἰχμάλωτοι θὰ τυγχάνουν τῆς προσηκούσης εἰς αὐτοὺς προσοχῆς. Εἶνε ἀρκετὰ σοβαρὸν τὸ πρᾶγμα, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι εἰς μίαν θέσιν τόσον ὑπεύθυνον αἱ Γερμανικαὶ ἀρχαὶ διατηροῦν—καὶ εἶνε σκανδαλῶδες μάλιστα ὅτι καὶ ἐπαρασημοφόρησαν—ἀξιωματικὸν ἔνοχον μιᾶς τόσον μεγάλης ὀλιγωρίας ὅσον ἐκείνη, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώσῃ εὐθύνας μίαν ἡμέραν ὁ Δρ Ἄσεμπαχ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εἰσέρχεται ἤδη εἰς πλέον εὐάρεστον θέμα ἐφελκύουσα τὴν προσοχὴν—ἐὰν τῇ ἐπιτρέπεται τὸ τοιοῦτον—ἐπὶ τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Βρεττανικοῦ ἰατρικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ταγμ. Πρῆστλυ ἐγένετο ἤδη μνεία ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ· ἦτο ὑπέρτερον παντὸς ἐπαίνου. Ὁ Λοχ. Βιδὰλ ἦτο, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἑνὸς τῶν αἰχμαλώτων, τὸ εἴδωλον τοῦ στρατοπέδου· ὁ δὲ Ταγμ. Πρῆστλυ λέγει περὶ τοῦ Λοχ. Λῶντερ, ὅτι δὲν εὑρίσκει λέξεις ἐπαρκεῖς ὅπως ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν ριψοκίνδυνόν του τόλμην καὶ τὴν δεξιότητα καὶ τὸν ταπεινόφρονα τρόπον καθ' ὃν ἐξετέλει τὸ καθῆκόν του. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπιδημίας, οὗτος εἶχε βαστάσει τὸ μεγαλύτερον βάρος τῆς καταστάσεως.

Ἡ Ἐπιτροπὴ εἶδε τὸν Λοχ. Λῶντερ καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, φρονεῖ δὲ ἀδιστάκτως ὅτι εἶνε οὗτοι ἄξιοι τῆς ὑψηλῶς τιμητικῆς ταύτης ἐκφράσεως.

Καὶ πάντες οὗτοι οἱ ἀξιωματικοὶ συμφωνοῦν εἰς τοὺς ἐπαίνους των διὰ τὴν λαμπρὰν διαγωγὴν τῶν βοηθῶν των. Ἕκαστος τούτων εἶχε προσφερθῇ ἐθελουσίως νὰ ὑπηρετήσῃ· ἐνοσήλευον δὲ αἰχμαλώτους πάσης ἐθνικότητος. Πάντες οὗτοι ἐν πλήρει ἐπι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γνώσει τῶν κινδύνων—διότι εἶχον προειδοποιηθῆ περὶ τούτων—διεκινδύνευσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπέθανον ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντός των. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐλπίζει ὅτι θὰ δυνηθῇ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι νὰ παράσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μεγαλειότητος πλήρη κατάλογον τῶν ἡρωϊκῶν τούτων ὑπάρξεων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αἰσθάνεται ὅτι ἕκαστος τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν τούτων προσέφερον τὴν ζωήν των ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, καθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ στρατιῶται ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, τολμᾷ δὲ νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἡ ἀφωσιωμένη ὑπηρεσία τῶν ἐπιζησόντων ἐξ αὐτῶν θὰ μνημονευθῇ δεόντως ἐν τῇ καταλλήλῳ ὥρᾳ.[1]

Ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἐχθροῦ ἀπέναντι τῶν Βρεττανῶν αἰχμαλώτων τοῦ πολέμου.

(Ὑπογ.) ROBERT YOUNGER

Πρόεδρος

6η Ἀπριλίου 1916.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] ***Σημ. τοῦ Μεταφράστ.*** Κατ' ἐπίσημον ἀναγγελίαν διὰ τῆς «London Gazette» τῆς 18 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ἀπένειμε τὸ παράσημον τοῦ τάγματος τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου εἰς τὸν ταγμ. Πρῆστλυ, εἰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς Βιδὰλ καὶ Λώντερ τὸ παράσημον τῶν Διακεκριμένων Ὑπηρεσιῶν, διὰ τὰς «διακεκριμένας αὐτῶν ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιδημίας ἀπὸ Φεβρουαρίου μέχρι Ἰουνίου τοῦ 1915.»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000020625

Ὁ θέλων νὰ προμηθευθῇ τὸ τεῦχος ἀπευθυνθήτω πρὸς τὸν Μεταφραστήν, **ἐν Ἀθήναις.**